

Dnro 9936/93/22

9.1.2023

Eduskunnan perustuslakivaliokunta
PeV@eduskunta.fi

Tietosuojavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi HE 98/2022 vp

Viite: Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntopyyntö 25.11.2022

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle avoimuusrekisterilaiksi HE 98/2022 vp.

Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Esityksellä pyritään parantamaan eduskunnan ja ministeriöiden valmistelun ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Pidän esityksen tavoitetta kannatettava.

Hallituksen esityksessä on arvioitu tarvetta käsitellä henkilötietoja ja henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelykehikkoa, ml. yleisen tietosuoja-asetuksen (679/2016) kansallinen harkintamarginaali, asianmukaisesti. Myös esityksen valmistelun aikaisemmassa vaiheessa esittämäni huomiot on otettu huomioon.

Alla eräitä esitystä koskevia huomioita:

Avoimuusrekisterin tiedot (6 §)

Esityksessä ehdotetaan säädettävän avoimuusrekisteristä. Rekisterin tiedoista säädettäisiin lain 6 §:ssä.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että avoimuusrekisteri sisältäisi vaikuttamistoiminnan kohteet. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan avoimuusrekisterin tietojen julkisuus mahdollistaa myös sen, että henkilön tarkkuudella yksilöityjen vaikuttamistoiminnan kohteiden on mahdollista tarkistaa itsenäisesti heitä itseään koskevia tietoja ja ilmoittaa mahdollisista virheistä (s. 20). Edelleen hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että avoimuusrekisterissä henkilön tarkkuudella yksilöidyillä henkilöillä on tietosuoja-asetuksen nojalla oikeus pyytää virheellisten henkilötietojen oikaisemista.

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota siihen, että rekisteriviranomainen on vastuussa siitä, että rekisterissä olevat tiedot ovat yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämällä

tavalla virheettömiä. Rekisterinpitäjän ja rekisteriin ilmoituksia toimittavien tahojen välisillä järjestelyillä ei ole vaikutusta tähän. Rekisterinpitäjän lieneekin paikallaan luoda virheenkorjaustilanteisiin sisäinen menettely ja huolehtia, että ilmoituksentekijän osallistamisesta menettelyyn. Jos ilmoituksentekijän ja rekisteröidyn näkemys tiedon virheellisyyttä koskevasta kysymyksestä poikkeavat asiassa niin merkittävästi, että rekisteriviranomaisen ei ole mahdollista korjata virheelliseksi väitettyjä tietoja, tulee asia todennäköisesti tietosuojavaltuutetun arvioitavaksi.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan rekisteriviranomainen voi lisätä avoimuusrekisterin verkkosivustolle myös muita hallinnon avoimuuteen liittyviä aineistoja. Pykälästä tai perustelutekstistä ei käy ilmi, voisivatko sanotut tiedot sisältää henkilötietoja. Tältä osin rekisteriviranomaisen on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että mahdollisten henkilötietojen osalta edellä kuvatulle käsittelylle on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukainen käsittelyn oikeusperusta. Sanottu säännösehdotus ei nähdäkseni väljyytensä vuoksi voi sellaisenaan muodostaa tarvittavaa perustaa henkilötietojen käsittelylle verkkosivuilla. Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädettyä ehdotettu tietojen julkaisua koskeva 10 vuoden määräaika ei nähtävästi koskisi kuitenkaan kyseisiä tietoja, sillä kyse ei olisi 12 §:n tarkoittamista ilmoitetuista tiedoista.

Ehdotetun pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että ilmoitusvelvollinen vastaa tietojen sisällöstä. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan tällä turvataan sitä, että ilmoitusvelvollisen ilmoittamat tiedot voidaan julkaista viipymättä avoimuusrekisteriviranomaisena toimivan VTV:n toimesta ilman ilmoituksen etukäteistä tarkastamista. Säännösehdotuksen tavoite on kannatettava. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, että rekisterinpitäjä vastaa rekisterin tietojen sisällöstä esimerkiksi suhteessa valvontaviranomaiseen. Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä myös suhteessa rekisteröityihin. Rekisterinpitäjän yleisestä tietosuoja-asetuksesta seuraavaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa vastuuta ei voi ulkoistaa kolmansille osapuolilla hallinnollisin menettelyin. Vaikuttaisi sinänsä selvältä, että ehdotetun sääntelyn tavoitteena ole myöskään luoda yhteisrekisterinpitäjyyttä ilmoitusvelvollisen ja rekisteriviranomaisen välille. Tällainen ratkaisu ei myöskään vaikuttaisi perustelulta ottaen huomioon esimerkiksi toimijoiden sijoittuminen julkishallintoon ja yksityiselle sektorille ja tästä seuraava toimijoihin kohdistuva erilainen seuraamusjärjestelmä. Kysymystä rekisterinpitäjän vastuusta voisi selkiyttää esimerkiksi sanan *toimitamiensa* lisääminen sanotun momentin toiseen lauseeseen.

Sähköinen rekisteri ja tietojen julkaisu

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädettäisiin, että avoimuusrekisteriin ilmoitetut tiedot julkaistaisiin yleisessä tietoverkossa. Tiedot pidettäisiin saatavilla yleisessä tietoverkossa 10 vuoden ajan niiden ilmoittamispäivästä. Hallituksen esityksen perusteluissa on katsottu, että rekisteröityjen tietojen yleisyyden taso ja yhteiskunnallinen merkitys huomioon ottaen 10 vuoden säilytysaika voitaisiin pitää peruteltuna (s. 79).

Sinänsä 10 vuoden säilytysaika voi olla perusteltu rekisterin käyttötarkoitus huomioon ottaen. Henkilötietojen pitäminen avoimesti kaikkien saatavilla koko sanotun säilytysajan edellyttää nähdäkseni kuitenkin vielä perustelujen täydentämistä, erityisesti arviota siitä, miten suhteellisuusperiaate toteutuu ehdotetussa sääntelyssä. Tulisi arvioida vielä tarkemmin, onko avoimuusrekisterillä tavoiteltuja päämääriä mahdollista

saavuttaa keinoin, joilla rekisteröidyn oikeuksia rajoitetaan vähemmän. Tällaisia keinoja voisi olla esimerkiksi henkilötasoisien tiedon muuttaminen yleisemmälle tasolle ennen kymmenen vuoden määräaika.

Ehdotetun sääntelyn vaikutukset tietosuojavaltuutetun toimistolle

Sääntelyllä ei ehdoteta uusia tehtäviä tietosuojavaltuutetulle. Ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin kuitenkin uusi valvontakohde tietosuojavaltuutetun toimistolle. Tästä seuraa uutta työtä tietosuojavaltuutetun toimistolle.

Nähdäkseni tietosuojavaltuutetun toimiston resurssitarpeista tulee tehdä kokonaisarvio komission uusien datasääntelyhankkeiden täytäntöönpanon yhteydessä. Samassa yhteydessä tulisi ottaa huomioon myös muut hankkeet, joista tietosuojavaltuutetun toimistolle on seurannut lisätyötä, nyt käsiteltävänä oleva hanke mukaan lukien.

Tietosuojavaltuutettu Anu Talus

Liitteet

-

Tietosuojavaltuutetun toimiston yhteystiedot

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Sähköposti: tietosuoja@om.fi

Puhelinvaihde: 029 566 6700

Verkkosivut: www.tietosuoja.fi

